

NEMIS TILI O'QITISH AFZALLIKLARI

Sayyora Ahmedova

Axmedova Sayyora Abduraimovna

*Termiz davlat universiteti akademik
litseyi nemis tili fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada rivojlanib borayotgan tillardan biri nemis tili, hamda ushbu tilni o'qitish afzalliklari haqida fikr va mulohazalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim, nemis tili, zamonaviy yondashuv, metod, o'quvchi, talaba, pedagog, taraqqiyot.*

Yurtimiz mustaqillikka erishgandan so'ng, demokratik -huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati qurish yo'lida bormoqda. Bu yo'lda qat'iy turish uchun ko'p chora tadbirlar ishlab chiqilmoqda. Mamlakatimiz taraqqiyotining muhim shartlaridan biri esa kadrlar tayyorlash tizimining mukammal bo'lishi va shaxsning har tomonlama rivojlanishidir. Ta'lim sohasida bo'layotgan har bir o'zgarish jamiyatimiz ravnaqiga ijobiy ta'sir qilishiga shubha yo'q. Hozirgi kunda chet tillarini bilish hayotimizda muhim o'ringa ega. Zamonaviy o'qitish jarayonida turli interfaol usullarga alohida e'tibor beriladi. Zero hozirgi kunda hukumatimiz tomonidan ham har bitta bilim dargohida o'quvchi-talabalar uchun barcha shart-sharoitlar yaratib berilmoqda. O'quv xonalarining texnik bazasini boyitish, ularni telekommunikatsiya vositalari bilan ta'minlash esa har qanday chet tilini o'rganishda qo'l keladigan barcha usullardan to'laqonli foydalanishga imkon beradi. Chet tilini, xususan nemis tilini o'rganish usullari xilma-xil, shulardan biri kino mahsulotlarini tomosha qilishdir. Har bir inson individual bo'lib, berilgan ma'lumotni turlicha qabul qiladi: ko'rish orqali, eshitish orqali va hatti-harakatlar yordamida. Voqealarni, odamlarni, joylarni vizual ravishda yodda saqlaydigan insonlar uchun til o'rganishning dastlabki bosqichida filmlar va teleko'rsatuvlar ko'mak beradi. Kino va teledasturlarni tomosha qilish nafaqat foydali mashg'ulot sanaladi, balki bu insonga zavq ham bag'ishlaydi. Bunday materiallardan foydalanishning yana bir e'tiborli jihati shundan iboratki, tillarni o'rganish jarayonida inson tili o'rganilayotgan u yoki bu mamlakatning ijtimoiy, madaniy, hamda lingvistik muhitiga bevosita sho'ng'ib ketadi. Moslashish yo'li bilan o'rganuvchining ko'z o'ngida tabiiy til muhiti bilan tanishish imkoni va kommunikativ muhit yuzaga keladi.

Chet tillarni o'qitish metodikasida o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishi, "ularning turli tadbirlarda real ishtirok etishi" masalasi tobora keskinlashib bormoqda. Buning sababi, chet tilini o'rganishning asosiy vazifasi - ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish qobiliyati - maktabda ko'pincha erishilmaydi. O'quvchilarning chet tilini o'rganishga yetarlicha ishtiyoqi va qiziqishi yo'qligining bir qancha sabablari borki, har bir o'qituvchining vazifasi "o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini doimo saqlab turish va oshirish"dir. Maktab o'quvchilarining e'tiborini jalb qilish usullaridan

biri o'qitishning nostandart shakllari - ular "o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, fanga qiziqishini oshiradi va materialni yaxshiroq o'zlashtirishga hissa qo'shadi". Darsning nostandart shakllariga ekskursiya darslari, tematik darslar, didaktik o'yinlar va, albatta, guruhlarda ishlash kiradi. Bu erda tobora ommalashib borayotgan til o'rgatishning faol usullari muhim o'rin tutadi. Faol o'qitish usullari – “o'quvchilarni o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida faol fikrlash va amaliyotga undaydigan” usullardir. N.M.Kleyменова ta'kidlaydiki, "empirik yo'l bilan olingan bilim eng chuqur va chuqurdir". Demak, chet tilini o'rgatish samarali bo'lishi uchun darsni boshqacha tashkil etish, o'quvchilar e'tiborini jalb qilish, eng muhimi, tilni mustaqil o'rganishga undash zarurligi ko'rinib turibdi.

Nemis tilini o'rgatish jarayoni odatda bir nechta asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi:

1. Lug'at va grammatika: Talabalar asosiy lug'at va grammatika qoidalarini o'rganishdan boshlaydilar. Bu umumiy so'zlar, iboralar va jumla tuzilmalarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Fe'l kelishik, ot kelishi, gap yasash kabi grammatik tushunchalar ham kiritiladi.

2. Tinglash va gapirish: E'tibor tinglash va gapirish qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratiladi. Talabalar audio yozuvlarni tinglash, suhbatlarda qatnashish va talaffuzni mashq qilish kabi mashg'ulotlar bilan shug'ullanadilar. Bu ularga nemis tilining tovushlari va intonatsiyasi bilan tanishish va og'zaki muloqot qilish qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi.

3. O'qish va yozish: Talabalar asta-sekin nemis tilida o'qish va yozishga o'tishadi. Ular oddiy matnlarni o'qishni, ularning ma'nosini tushunishni va tegishli ma'lumotlarni olishni o'rganadilar. Yozish mashqlari grammatik va lug'atdan to'g'ri foydalanishga e'tibor qaratib, jumlar, paragraflar va oxir-oqibat uzunroq matnlar tuzishga qaratilgan.

4. Madaniy tushuncha: Nemis tilini o'rgatish talabalarni nemis madaniyati, an'analari va urf-odatlarini bilan tanishtirishni ham o'z ichiga oladi. Bunga tarix, adabiyot, musiqa va oshxona kabi mavzularni o'rganish kiradi. Madaniy kontekstni tushunish talabalarining til o'rganish tajribasini oshirishi va nemis tilida so'zlashuvchi dunyo haqidagi tushunchalarini kengaytirishi mumkin.

5. Mashq qilish va immersion: Muntazam mashq qilish tilni o'zlashtirish uchun juda muhimdir. Talabalar o'rganganlarini mustahkamlovchi mashg'ulotlar bilan shug'ullanishlari tavsiya etiladi, masalan, ona tilida so'zlashuvchilar bilan suhbatlashish, nemis filmlari yoki teleko'rsatuvlarini tomosha qilish yoki nemis tilidagi kitoblarni o'qish. Immersion dasturlari yoki chet elda o'qish imkoniyatlari talabalarga til ko'nikmalarini yanada oshirishlari uchun immersiv muhit yaratishi mumkin.

6. Baholash va fikr-mulohazalar: Baholash, viktorina va imtihonlar talabalarining taraqqiyoti va tilni tushunishini baholash uchun o'tkaziladi. O'qituvchilarning fikr-mulohazalari yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni aniqlashga yordam beradi va keyingi o'rganish uchun ko'rsatmalar beradi.

Ta'lim berish usullari muassasa, o'qituvchi va talabalarning malaka darajasiga qarab farq qilishi mumkinligini ta'kidlash muhimdir. Darsliklar, multimedia resurslari, interfaol tadbirlar va madaniy immersiya tajribalarining kombinatsiyasi nemis tilini o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Nemis tilini o'rganish bir qancha afzalliklarni beradi:

1. Ishga qabul qilish imkoniyatlari: nemis tili Yevropada eng keng tarqalgan tildir va Germaniya kuchli iqtisodiyotga ega. Nemis tilini bilish, ayniqsa, muhandislik, texnologiya va moliya kabi sohalarda ish imkoniyatlarini oshirishi mumkin.

2. Sayohat va madaniy tajribalar: Germaniya boy madaniy merosga ega go'zal mamlakat. Nemis tilini o'rganish uning jo'shqin shaharlari, hayratlanarli landshaftlari bilan tanishish hamda festivallari, an'analari va taomlaridan bahramand bo'lish imkonini beradi.

3. Akademik afzalliklari: Germaniya o'zining mukammal ta'lim tizimi va taniqli universitetlari bilan mashhur. Nemis tilini o'rganish ko'plab dasturlar nemis tilida o'qitiladigan Germaniyada o'qish imkoniyatlari va stipendiyalari uchun eshiklarni ochishi mumkin.

4. Muloqot: nemis tilida butun dunyo bo'ylab 100 milliondan ortiq kishi so'zlashadi. Nemis tilini bilish nafaqat Germaniyada, balki Avstriya, Shveysariya va boshqa nemis tilida so'zlashuvchi mamlakatlardagi odamlar bilan ham bog'lanishga yordam beradi.

5. Kognitiv afzalliklari: Nemis tili kabi yangi tilni o'rganish xotirani, muammolarni hal qilish qobiliyatini va umumiy kognitiv qobiliyatlarni yaxshilashi mumkin. Shuningdek, u ko'p vazifalarni bajarish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirishi mumkin.

6. Madaniy tushuncha: Til madaniyatning aksidir. Nemis tilini o'rganish orqali siz nemis turmush tarzi, adabiyoti, musiqasi va tarixi haqida tushunchaga ega bo'lasiz, madaniyatlararo tushunish va qadrlashni rivojlantirasiz.

7. Shaxsiy rivojlanish: Nemis tili kabi chet tilini o'rganish sizni intellektual jihatdan qiyinlashtiradi va sabr-toqat, qat'iyat va intizomni rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, u o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va dunyoqarashingizni kengaytiradi.

Yodda tutingki, har qanday tilni o'rganish fidoyilik va amaliyotni talab qiladi, lekin nemis tilini o'rganishning afzalliklari ham shaxsiy, ham professional darajada foydali bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Nikolayevna N. A., Volkova S. A. Chet tilini autentik filmlar yordamida o'rganish // Ta'lim va tarbiya. — 2017. — № 1.

2. Аслиева, Г. З. Немис тили дарсларида филмлардан фойдаланишнинг асосий ме'yorlari / Г. З. Аслиева. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. —

2020. — № 12 (302). — С. 320-322. — URL: <https://moluch.ru/archive/302/68318/>
(дата обращения: 19.11.2023).

3. „Xalq ta'limi tizimida onlayn ta'lim berish faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida“ qaror

4. Shomansurov Shorasul "Maktabgacha ta'lim jarayonida xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy metodikasi - Xitoy tajribasida" 2018y.